

Ned med den fordømte snaps!

Henning Sørensen: En Biografi om Lars Larsen-Ledet - Eftertanker ved Jacob Haugaard

4. september kemur ein sjáldsom bók í handlarnar, lívssögan hjá Lars Larsen-Ledet (1881-1958). Ein lýsing av einum tí mest umrøddu dana, bæði í egnum landi og úti í heimi. Tað var maðurin, sum meira og minni stóð aftanfyri herferðina á sinni, tá USA varð turrlagt, fekk rúsdrekkaforboð.

At geva eina lýsing av hesum stórmenni er mestsum ovboðið; tað er helst av røttum sagt, at eingin megnaði at tippa Larsen-Ledet, hann var suverenur, á røðarapalli, í kjaki ella á skrift.

Lars Larsen-Ledet var

fremst fráhaldsmaðurin, ið megnaði at seta fólk ið upp móti ráðandi valdinum við hvøssu argumentatiónum sínum, sum eldur fór boðskapur hansara gjøgnum samfelagið alt, hann megnaði at turlægja flestu sóknirnar í Jútlandi.

Hann gav út og stjórnaði dagblaðið AFHOLDS-DAGBLADET, som kom allar yrkadagar og varð lisið um alt landið, blaðið kom út í árunum 1906-1940; einsamallur útgevri var Larsen-Ledet frá 1945. Tað verður sagt um Lars Larsen-Ledet, at hann var tann einasti, sum veruliga kundi siga karráða alkoholkapital-

inum sannleikan, hann setti teimum grá hár í høvdið.

Sum útbúgvinn blaðmaður virkaði hann á so mongum øki. Og evnini at skriva vóru framúr, hartil var hann arbeidssamur sum fáur, frá morgni snemma av til síðla á kvøldi.

Lars Larsen-Ledet var ein stovnarin av Radikala flokkinum, stovnarin av Dansk Journalistforbund, pasifistur var hann burturav og republikanari.

Maðurin, sum talaði »Roma mitt imot« var hvassorðaður, tá hann helt tað vera neyðugt, tað var hann, sum stuðlaði málinum, so kvinnurnar finga

valrætt í 1915, tað var hann sum ávirkaði lóggávuna um herskyldu, so frávíkið eftir amerikanskum mynstri um rættin at nokta herskyldu varð tikið upp í dansku herskyldulógina.

Tá Danmark Radio í 1925 fór undir regluligu sendingar sínar, var Lars Larsen-Ledet ein hin fyrsti, teir buðu til mikrofonina, og til deyðadag sín í 1958 var hann populera røðin í útvarpinum; alkohalmálið var tað, hann var mest kendur fyri. Eisini var hann bókaummælari og maðurin aftanfyri barnatíman. Langt áðrenn nakar hevði ánið um hvat fyrbrigðið barnatími í útvarpinum var.

Hopin av »artigum« søgum eru í hesi spennandi bók sum sýna myndina av

manninum, sum øll kendu av navni, høvdu lisið um ella høyrð í útvarpinum. Hann var nógv brúktur at halda fyrilestrar. Hann brúkti ikki manuskript tey nógvu fyrstu árin, men seinni árin varð kravt, at manuskript skuldi vera til allar fyrilestrar.

Rættuliga lýsandi, hugvekjandi og ikki sørt undirhaldandi lestur. Tey, sum vilja vita meira um kringumstøðurnar, sum hava skapt samfelagini, vit í dag meira og minni hava tikið eftir, og eru ein partur av. Tú fært hópin av søguligum fakta, sum rættiliga lýsa viðurskipti árunum eftir fyrsta heimsbardaga undan seinna heimsbardaganum.

Jacob Haugaard hevur eftirskrift í bókini, og sigur m.a.: »Bogen um Larsen-Ledet er også en fin historiebog, der fortæller om hvordan Det Radikale Venstre blev dannet på skuffelsen over, at Venstre bare faldt til patten og kom til at stå for det stik modsatte af, hvad de var valgt til Folketinget på. Den fortæller også, hvordan Larsen-Ledet forlod Det Radikale Venstre fordi partiet gradvist begyndte at acceptere sprut og krig. Dette er meget lig situationen i dag,

Mangan krøgvadu fólk fløskurnar, tá tey høyrdu røddina hjá Larsen-Ledet í útvarpinum. Hann var ein nógv brúktur fyrilestrahaldari í nýggja miðlinum í endanum á 20 árunum

hvor ingen politiske partier bliver dikteret af holdninger, men tilsyneladende altid af bitter nødvendighed for det højt besungne flertal, de hellige alliancer eller finanserne. Eller med Larsen-Ledets egne ord: »Jeg er ikke politisk luderkar!«

Henning Sørensen, Grenå, fyrrv. SF býráðslimur hevur lagt bókina úr hondum, hann er landsformaður fyri Danmarks Afholdningsforening. Henning Sørensen er fðin pænnur í dagsins kjaki. Kirkjuráðslimur hevur hann verið í 19 ár og hevur givið út bókurnar:

Kristentro og konsekvenser 1986

Fra mit livs skraldespand 1993.

Bókin kostar 228,- kr. Útgevri er Forlaget Hovedland.

Á altjóða sosialistakongressini í Keypmannahavn í 1910 hiiti Larsen-Ledet Lenin

Finnur Helmsdal, lógtingsmaður Tjóðveldisfloksins um Javnaðaruppskotið:

Eitt persónligt sniðálop á Høgna Hoydal

(framhald av síðunum 20 og 21):

Hergeir Nielsen úr Tjóðveldisflokkinum helt seg nú hava fingið prógvað, at uppskotið hjá Javnaðarflokkinum og uppskotið hjá Landsstýrinum er sama málið. Men hann hevði kortini ikki fingið at vita, hvat Javnaðarflokkurin vil, sjálvt um flokkurin hevur tosað nógv um sjálvstýri.

– Jóannes Eidesgaard hevur tosað nógv um Javnaðar flokkurin í andstøðu. Javn-

aðarflokkurin stýrir eftir veljarakanningum - hann gongur aftan á veljarunum heldur enn at vera ein slóðari, helt Hergeir Nielsen, sum beinleiðis legði Javnaðarflokkin undir at vera opportunistiskan.

At Hergeir Nielsen ikki enn hevði skilt, hvør ætlan Javnaðarfloksins er, fekk Jóannes Eidesgaard at triva í danska orðatakið um prins Knud: »En gang til, til ære for prins Knud...«, plagdu danir at siga, tí Knút prinsur altíð skuldi hava eina frágreiðing afturat - hann var

sagdur at vera so tornæmur.

Men Jóannes Eidesgaard helt, at nú kundi vera nóg mikið. Skilti Hergeir Nielsen hetta ikki nú, so kundi hann tað sama geva upp.

Eftir hetta legði lógtingsformaðurin, Finnogi Ísakson upp. Hann hevði kannað á lógtingskrivstovuni, hvar markið lág fmillum, nær tvey uppskot vóru so lík, at tey ikki bæði kundu viðgerast.

– Einku kann sigast greitt um hetta, men hetta uppskotið líkist ikki so nógv uppskotinum frá landsstýr-

inum, at tað ikki kann viðgerast, segði Finnogi Ísakson.

Eftir at framsøgunenninir høvdu havt orðið, komu aðrir tingmenn til. Eitt nú tjóðveldistingmaðurin Finnur Helmsdal. Hann helt lítið um uppskotið hjá Javnaðarflokkinum:

– Javnaðarflokkurin vil káva útyvir, at hann onga stóðu hevur, segði Finnur Helmsdal, sum eisini legði Javnaðarflokkin at leggja eftir ávisum persónum:

– Javnaðarflokkurin leggur við hesum uppskotinum

beinleiðis eftir Tjóðveldisflokkinum - og hetta er eisini eitt persónligt sniðálop á Høgna Hoydal, landsstýrismann.

Finnur Helmsdal helt, at tá Javnaðarflokkurin einki segði um, at Høgna Hoydal skuldi umboða landsstýrið í nevndini, so var tað sama sum at niðurgera landsstýrismannin.

– Eingin skal ivast í, at Høgna Hoydal beinleiðis er fólkavaldur til at arbeiða við sjálvstýrismálum, staðfesti Finnur Helmsdal, sum eisini vísti á, at sjálvstýrpolitikk-

urin hjá Javnaðarflokkinum er tann reini hurluvasi.

Uppskotið hjá Javnaðarflokkinum var beint í rættarnevndina til viðgerðar, meðan uppskoti hjá Landsstýrinum verður viðgjørt í uttanlandsnevndini, har Jóannes Eidesgaard er formaður.

Orsøkin til, at málini ikki verða viðgjørð í somu nevnd er, at uppskotið frá Javnaðarflokkinum er eitt lógaruppskot, meðan uppskotið hjá landsstýrinum er eitt uppskot til samtyktar.